

20.3.2003

66/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

ASIAKIRJAPYYNNÖN KÄSITTELEMINEN

1

KANTELU

Arvostelitte eduskunnan oikeusasiamiehelle 7.1. ja 12.1.2001 osoitta miss anne kantelukirjoituksissa Jyväskylän kaupungin terveyskeskussairaalan ylilääkärin menettelyä. Hän antoi epikriisinä tai jäljennösinä pyytämämme tiedot potilasasiakirjoista lääkärinlausunnon muodossa, minkä lisäksi tietojen antaminen viivästyi mielestänne kohtuuttomasti.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Selvityksen mukaan pyysitte Jyväskylän kaupungin terveyskeskus sairaalan ylilääkärille A:lle 11.10.2000 osoittamassanne kirjeessä 18.1.2000 kuollutta tätiänne koskevia terveyskeskus sairaalan potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja 1.2.1999 - 18.1.2000 väliseltä ajalta joko epikriisinä tai valokopioina. Perustelitte asiakirjapyyntöänne sillä, että tätiänne oli tehnyt testamentin kesäkuussa 1999 ja tarvitsitte potilasasiakirjatietoja tätiänne oikeustoimikelpoisuuden selvittämistä varten.

Ylilääkäri A päätyi 12.12.2000 lähettämään Teille pyytämämme tiedot lääkärinlausunnon muodossa. A:n pyynnöstä kyseisen lääkärinlausunnon oli 1.12.2000 laatinut tätiänne terveyskeskussairaalassa hoitanut lääkäri, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri ---. Asiakirjojen postitus tapahtui 28.12.2000.

3.2

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (jälj. potilaslaki, 785/1992) 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat pääsääntöisesti salassapidettäviä.

Kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevien tietojen antamisesta säädetään erikseen 13 §:n (653/2000) 3 momentin 5 kohdassa. Säännöksen mukaan tällaisia tietoja voidaan antaa perustellusta kirjallisesta hakemuksesta sille, joka tarvitsee tietoja tärkeiden etujensa tai oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten siltä osin kuin ovat välttämättömiä etujen tai oikeuksien selvittämiseksi tai toteuttamiseksi.

Potilaslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 181/1999 vp) mukaan tietojen saamisen tulisi olla objektiivisesti perusteltavissa oleva ja olennaisena pidettävä intressi, sen sijaan pelkkä tiedonhalu ei riittäisi perusteeksi saada tietoja. Tietojen luovuttaminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos tietoja tarvitaan vainajan eläessään tekemän testamentin tai muun oikeustoimen pätevyyden selvittämiseksi. Vainajan elinaikaisia potilastietoja voitaisiin luovuttaa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä tietyn pyytävän oikeuksien tai etujen selvittämiseksi tai toteuttamiseksi. Luovuttaa ei siis saisi sellaisia henkilön elinaikana annettua hoitoa koskevia tietoja, joilla ei ole tältä kanalta merkitystä.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettu laki (jälj. julkisuuslaki, 621/1999) on yleislaki, jota sovelletaan lain soveltamisalaan kuuluviin asiakirjoihin aina, jollei erikseen ole toisin säädetty.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan asiakirjan antamista koskeva asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassapidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 37 §:n voimaantulosäännöksen (2 mom.) mukaan lain 14 §:n 4 momentin säännöksiä määräajoista, joiden kuluessa tieto julkisesta asiakirjasta on viimeistään annettava, sovelletaan kuitenkin vasta 1.3.2003 alkaen. Siihen asti 14 §:ssä tarkoitettu asia oli käsiteltävä viivytyksettä ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava mahdollisimman pian. Kahden viikon määräajan sijasta oli noudatettava kuukauden määräaika ja kuukauden määräajan sijasta kahden kuukauden määräaika.

Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaan tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnassa.

3.3

Kannanotto

Käsitykseni mukaan Teillä on ollut potilaslain 13 §:n 3 momentin 5 kohdan mukaan oikeus saada kuolleen tätinne elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja tätinne eläessään tekemän testamentin pätevyyden selvittämiseksi. Potilaslain asianomainen säännös ja sitä koskeva hallituksen esitys eivät kuitenkaan anna vastusta siihen kysymykseen, onko pyytäjällä oikeus saada tiedot epikriisinä tai jäljennöksinä potilasasiakirjoista.

Edellä todetun mukaisesti julkisuuslaki on yleislaki, jota sovelletaan lain soveltamisalaan kuuluviin asiakirjoihin aina, jollei erikseen ole toisin säädetty. Julkisuuslain mukaan tieto on annettava pyydetyllä tavalla asiakirjan julkisesta sisällöstä. Muiden kuin julkisten tietojen antamistapa on käsitykseni mukaan viranomaisen harkinnassa. Tällöinkin pääsääntönä on kuitenkin tietojen antaminen pyytäjälle hänen haluamallaan tavalla.

Potilaslain sanamuodon mukaan pyytäjällä on oikeus laissa säädettyä tarkoitusta varten saada kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja. Lain sanamuoto ei siis estä antamista tietoja lausunnon muodossa. Muiden kuin julkisten tietojen antamistapa on viranomaisen harkinnassa. Näin ollen en katso ylilääkäri A:n menetelleen lainvastaisesti tai velvollisuuksiaan laiminlyöden antaessaan tiedot toimittamalla Teille tätiänne hoitaneen lääkärin laatiman lausunnon taitinne oikeustoimikelpoisuudesta. Kiinnitän kuitenkin ylilääkäri A:n huomiota siihen, että pääsääntöisesti tiedot viranomaisen asiakirjoista tulisi antaa pyytäjän haluamalla tavalla.

Potilaslaissa ei myöskään erikseen säädetä määräajasta, jonka kuluessa tiedot asiakirjoista olisi annettava. Tältä osin julkisuuslaki tulee sovellettavaksi yleislakina. Julkisuuslain 14 §:n 4 momentissa säädetään edellä esitetyn mukaisesti asiakirjan antamista koskevista määräajoista. Asiakirjapyyntönne olisikin tullut käsitellä julkisuuslain 14 §:n 4 momentissa ja 37 §:ssä tarkoitetussa kahden kuukauden määräajassa.

Asiakirjapyyntönne olisi siis tullut ratkaista ja tieto asiakirjasta antaa viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen oli saanut pyyntönne. Tämä määräaika kuitenkin ylittyi asiakirjapyyntönne käsittelyssä. Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että asian arvioinnissa kysymys oli 1.8.2000 voimaan tulleen potilaslain uuden ja tulkinnanvaraisen säännöksen soveltamisesta, josta ei ollut syntynyt vielä vakiintunutta käytäntöä. Kiinnitän tässä yhteydessä ylilääkäri A:n huomiota perustuslaissa säädettyyn asian joutuisan käsittelyn vaatimukseen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen asiakirjapyyntön käsittelyajan noudattamisesta ylilääkäri A:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä vastauksestani. Samalla kiinnitän hänen huomiotaan vastaisen varalle perustuslaissa säädettyyn asian joutuisan käsittelyn vaatimukseen sekä siihen, mitä olen edellä lausunut pääsäännöstä antaa tietoja viranomaisen asiakirjoista pyytäjän haluamalla tavalla.

Kantelukirjoituksenne liitteet palautetaan oheisena.